

Statens **jernbanetilsyn**

jernbane • taubane • park og tivoli

Markedsåpning –
økt konkurranse innenfor nasjonal persontransport
v/ seniorrådgiver Marte Fisknes

Formål

- Tilrettelegge for markedsåpning og konkurranse innenfor nasjonal persontransport
 - Markedstilgang
 - Anbudskonkurranser for tildeling av offentlige tjenstekontrakter
 - Større uavhengighet for infrastrukturforvalter ⇒ sikre likebehandling
 - Krav til infrastrukturforvalter med hensyn til å informere og koordinere
- Internasjonal persontransport og godstransport allerede liberalisert gjennom tidligere jernbanepakker
- Norge: Foregripes i stor grad gjennom jernbanereformen og eksisterende sektororganisering

Prosess og status

- Forslag fremlagt av EU-kommisjonen januar 2013
- Opprinnelig forslag betydelig endret gjennom forhandlinger
 - Blant annet betydelig utvidet adgang for direktetildeling
- Uformell enighet mellom Rådet og Parlamentet 19. april 2016
- Endelig vedtak / godkjenning fra Rådet og Parlamentet forventet mot slutten av 2016

Berørt regelverk

- Forordning 1370/2007/EF (kollektivtransportforordningen) – endres
 - Markedsåpning / PSO (Public Service Obligation)
 - Norge: forskrift om offentlig persontransport
- Direktiv 2012/34/EU (SERA-/recastdirektivet) – endres
 - Like konkurransevilkår / governance
 - Norge: nåværende versjon forventes implementert ved ny jernbaneforskrift
 - I stor grad videreføring av direktiv 2001/14/EF (Norge: fordelingsforskriften)
- Forordning 1192/69 EØF (om regnskapsføring) – oppheves*
 - Regler om regnskapsføring i direktiv 2012/34/EU

* Et mindre unntak (vedlegg IV) gjeldende til 1. januar 2018

PSO: konkurranseutsetting, anbud

- Hovedregel: tildeling gjennom anbudskonkurranser
- Imidlertid betydelige unntak og adgang til direktetildeling
- Unntak for midlertidig tildeling
 - Parallele anbudskonkurranser
⇒ forventning om begrenset respons, eller
 - Behov for å endre kontraktens omfang
 - Varighet < 5 år

PSO: konkurranseutsetting, anbud #2

➤ Unntak basert på minimumsterskler

- Kontraktsverdi < EUR 7,5 millioner
eller samlet transportlengde < 500 000 km.

➤ Unntak basert på ytelse

- Direktetildeling leder til kvalitetsforbedring
og / eller kostnadseffektivitet
sammenlignet med tidligere kontrakt
- Varighet i utgangspunktet < 5 år

PSO: krav om å gjøre informasjon tilgjengelig

- PSO-kontrakter skal angi plikt til å dele essensiell informasjon med oppdragsgiver
 - Om blant annet etterspørsel, billettpriser, kostnader, inntekter
- Skal gjøres tilgjengelig for interesserte tilbydere ved neste tildeling
- Forretningshemmeligheter skal det tas hensyn til

Like konkurransevilkår / governance

- Strengere regulering av vertikalt integrerte infrastrukturforvaltere
 - Vertikal integrasjon: infrastrukturforvalter inngår i samme konsern / gruppe som jernbaneforetak
 - Felles statlig eierskap ikke ansett som vertikal integrasjon
 - ⇒ Jernbaneverket / infrastrukturforetaket ikke vertikalt integrert i direktivets forstand

- Forbud mot kryssrepresentasjon i henholdsvis infrastrukturforvalter og jernbaneforetak
 - Ledelsen, essensielle funksjoner (blant annet fordeling av ruteleier, innkreving av avgifter)

Like konkurransevilkår / governance #2

- Planlegging av infrastrukturarbeider skal være gjennomsiktede og ikke-diskriminerende
 - Søkere skal konsulteres ved langsiktig planlegging
- Årlig koordinering mellom infrastrukturforvalter og jernbaneforetak / søkere
 - Med hensyn til blant annet vedlikehold og utvikling av infrastruktur, innhold i Network Statement
- Økt internasjonalt samarbeid mellom infrastrukturforvaltere

Like konkurransevilkår / governance #3

- Innskrenket adgang til å begrense tilgang til infrastrukturen for operatører av passasjertransport
 - Unntak basert på å sikre økonomisk likevekt i offentlige tjenestekontrakter
- Felles informasjons- og billettsystem
 - Medlemsstater kan kreve å delta i et felles informasjons- og billettsystem

Like konkurransevilkår / governance #4

- Plikt for infrastrukturforvalter til å informere andre infrastrukturforvaltere om forstyrrelser som påvirker internasjonal trafikk
- Adgang til å klage til markedsovervåker (SJT) også med hensyn til trafikkstyring og fornyelse / vedlikehold av infrastruktur

Følger for norsk sektor

➤ Konkurransetsetting / PSO

- I stor grad foregrepet gjennom jernbanereformen
- Kan ha betydning ved politisk skifte

➤ Like konkurransevilkår / governance

- I stor grad oppfylt gjennom sektororganisering, særlig ved Jernbaneverkets ansvarsområder og uavhengige stilling